Glas zaveznikov

Leto I - Št. 124

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, ponedeljek 12. novembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema izključno: S. P. I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

Razsodnik nima nikdar prav!

Nogomet je kljub deževju, burji, napornim vožnjam z avtomobili, kljub razočaranju in razburjenju, katerega povzroča, v polnem razvoju v Trstu in v Julijski krajini, kjer vsakdo zasleduje z zanimanjem uspehe svojega krajevnega moštva. Nedavni uspeh tržaškega nogometnega predstavništva v Genovi je povzročil veselje vsakomur, posebno britanskim četam, ki so nastanjene v Julijski krajini. Nogomet je že precej napredoval v svojem razvoju, odkar se je pred desetletji podal iz Anglije na pot po vsem svetu. Nogomet je bil eden izmed tistih nevidnih izvoznih predmetov, na katerega je Velika Britanija lahko upravičeno ponosna. V tej zvezi je dala Velika Britanija svetu lepo število takšnih slavnih pojmov kot so «fair play», kar lahko pomeni nekomu zelo veliko, drugemu pa zelo malo, kar pa gotovo povzroča precej zabave. «Fair play» je namreč nekakšna zveza izvestne vrste nespameti, pomanjkanja navdušenja za nasilje splošne strpnosti do nasprotnika, katero je zelo težko natančno opisati ali izraziti. To je nekaj, kar lahko enega dolgočasi, drugega pa navdušuje.

Ni pa nobenega dvoma, da je od tistih davnih dni, ko je ta igra stopila na svojo dolgo pot po tujih deželah, postal nogomet vedno bolj in bolj zadeva zagrenjenosti in nacionalnih ali krajevnih nasprotstev. Nekateri trdijo, da je bila odklonitev Britanske nogometne zveze, ki ni dovolila francoskemu moštvu igrati v Veliki Britaniji, posledica protibritanskega razpoloženja, ki je vladalo v Franciji 1940. Naj bo temu, kakor že hoče, v to igro se je naselila izvestna mera nestrpnosti. Nekaj, kar je bilo v zadnjih stoletjih najbolj podobno državljanski vojni, je bilo nogometno nasprotstvo med Skotsko in Anglijo. Zato smo pred tednom s posebnim veseljem vzeli na znanje vest o nogometni tekmi med jugoslovansko in italijansko razpoloženimi moštvi nogometnih klubov v Pulju. Nikakor ne mislimo predlagati, naj bi trg Unità v Trstu postal nogometno igrišče, prav tako nismo mnenja, da so narodnostna in politična vprašanja v tem področju samo tolike važnosti kot sportne igre. Toda bilo bi dobro, če bi pristaši različnih političnih demonstracij v Trstu gledali na svoje udejstvovanje nekoliko v sportnem duhu. Stvar bi bila v tem primeru mogoče bolj zanimiva.

Pri vseh nogometnih tekmah je skoraj brez izjeme najbolj nepriljubljena oseba nogometni sodnik. Videti je, kot da bi vedno grešil. Gledajo nanj kot na nekakšno domišljavo in skoraj vedno sumljivo osebico, katere nihče ne ljubi. Naj bodo njegovi poskusi, da bo nepristranski, še tako veliki, vendar postanejo nepriljubljeni, prav tako kot njegovo dolgočasno žvižganje na piščalko. Vsi igralci mislijo, da je naklonjen nasprotniku. Poskušajo si pomagati za njegovim hrbtom z majhnimi goljufijami. Tu pa tam ga udarijo s pestjo naravnost v nos. To povzroča najrazličnejše nesporazume. Tu pa tam mora sodnik, ki je pustil neopažene nekatere tehnične nepravilnosti v igri, izravnati to ugodnost s tem, da spregleda nekaj tudi drugi strani. Gledalci pa v primerih, ko postane igra dolgočasna, ali preveč divja, zapadejo neki čudni strasti, pri kateri mečejo stare čevlje, obnošene ženske klobuke in kose opreme na sodnika, če jim njegove odločitve ne ugajajo. Tu pa tam so ga celo napadli in pohodili.

Podobno tudi sportni poročevalci, izmed katerih mnogi igre sploh niso videli, upajo pridobiti naklonjenost pristašev enega ali drugega moštva s tem, da napadajo sodnika kljub popolnemu nepoznavanju dejstev, katere vidijo samo s velike daljave.

Nekdo je rekel, če se Anglež ne bi rodil kot Anglež, tedaj bi se rodil kot nogometni sodnik. To ni ravno prav poseben poklon, toda ni popolnoma neumestno v zvezi z današnjim mednarodnim in notranjim položajem marsikje na svetu. Po vsem svetu vidimo angleške čete, ki opravljajo številna zelo nehvaležna razsodniška opravila ter pri tem žanjejo majhno ali prav nobeno priznanje. V Indoneziji morajo urejevati zmešnjavo, katero so za seboj pustili japonski osvajalci. Morali so uvesti red in zakon. Morali so spustiti na svobodo tisoče internirancv zavezniških državljanov, Američanov, Angležev, Francozov, Italijanov itd. Morali so zajamčiti zaloge za obnovo Evrope nekaterih tako važnih vrst blaga kot so petrolej in kavčuk. Marsikateri britanski vojak je izgubil pri tem svoje življenje. Morali so se bojevati z izvestnimi ljudmi, katere je dobro izvežbani oddelek japonskega vrhovnega glavnega stana pripravil za partizansko bojevanje in oceneno demokratično besedičenje. Japonci so pustili za seboj politične bombe in mine z zapoznelim dejstvovanjem, prav tako kot so Nemci pustili takšne politične mine tudi v Julijski krajini in revnične mine na gricih nad Trstom, ki so v preteklih dneh zahtevale življenje tolikih požrtvovalnih iskalcev.

V Palestini so zletele v zrak zaradi obložbe židovskih teroristov, ki dolže Anglijo reakcionarne kolonijalne politike. Prav tako pa v isti Palestini Arabci streljajo angleške bolničarke, češ da Angleži preveč podpirajo židovsko priseljevanje v deželo. V Beirutu, Kairu in Tripolisu arabska pocestna sodrga pleni židovske trgovine. Napadli so britansko vojaško policijo, češ da je naklonjena Židom.

Levica in desnica v zavezniškem področju Julijske krajine napada britansko, ameriško in domačo pomožno policijo, češ da je pristranska za obe strani. Toda vrnimo se k nogometni tekmi. Mnogi pristaši in politična trobila, ki so daleč od prostora, kjer se odigrava naša nogometna tekma, pripisujejo največje napake sodniku, ne da bi poznali dejanski položaj.

Najboljši nogometaš ni obenem še najboljši sodnik. Najboljši pesnik ni obenem tudi najboljši literarni kritik. Toda sodnik nadaljuje svoje delo kot nekakšna malo priljubljena, skoraj nesimpatična nujnost. Mogoče so njegove misli bolj na njegovem domu, pri ženi in otrocih, pri toplem ognjišču s čašico čaja in priljubljenim časnikom v roki. Gotovo je, da ne bo nikdar postal priljubljen. Prav tako pa je jasno, da bi ne imel savesti, da opravlja svoje delo vestno in z vso potrebno mero nepristranosti če bi ga obe stranki, ki sta zainteresirani na izidu spora, ne obmetavali z nazivi pristranskega izprijenca.

Konec militarizma

General MacArthur je izdal povelja, da morajo iz japonskih šol izginiti vse militaristične in ekstremne nacionalistične tendence.

V ukazu je rečeno, da mora takoj prenehati vsaka vojaška vzgoja japonske mladine. Istočasno je ukazal natančen pregled učenga osebja, da se ne bi zgodilo, da bodo japonske šole spet postale politične priganjalnice, v katerih samo kvarijo otroke za bodoče življenje in jih učijo sovražiti mir na svetu.

Šolske začetnice in druge knjige bodo temeljito pregledali in iz njih izključili vsako politiko.

MESTOMA 100% UDELEŽBA

Izidi Titovih volitev v Jugoslaviji

Ob disciplinirani odzivu je Ljudska fronta požela razumljiv uspeh

Beograd, 12. novembra

Radijska postaja v Beogradu je javila, da bodo končni podatki o izidih včerajšnjih volitev in razdelitev poslanskih mest v narodni skupščini in senatu verjetno objavljeni v teku današnjega dne.

V nedeljo zjutraj ob 7. uri so se začele v vsej Jugoslaviji volitve v ustavodajno skupščino in dom narodov (senat). Volitev se udeleži samo Ljudska fronta pod vodstvom ministrskega predsednika Josipa Broza-Tita, ker so opozicijske stranke, v kolikor so bile dovoljene, odklonile udeležiti se zaradi nedostatka demokratičnih svoboščin volitev. Socialistični stranki Jugoslavije je bila dovoljena obnovitev delovanja neposredno pred volitvami, ko je rok za vložitev samostojne liste že potekel. Tako so se volitve spremenile v neko vrsto plebiscita za vlado partizanskega gibanja. Vlada se je v zadnjem trenotku odločila s hitro spremembo volivnega zakona postaviti na volišča skrinjico brez kandidatne liste, kamor morejo odvreči kroglice tisti volivci, ki bi bili morebiti prisiljeni priti na volišče. V nasprotnem primeru bi to pomenilo toliko, kot prisiliti jih glasovati za vlado. Tako je vlada skušala rešiti demokratični videz svojih volitev.

Zadnje predvolivne izjave Moše Pijade

Podpredsednik začasne jugoslovanske narodne skupščine Moša Pijade je v petek obvestil tisk, da ima volivno pravico 3.178.958 oseb; 199.833 oseb, to je 2.4% celokupnega števila pa je bilo črtanih iz volivnih seznamov.

Na volitvah bo 348 kandidatov zvezne skupščine in 738 za dom narodov. Vsi pripadajo Narodni fronti. S tem pa še ni rečeno — je dejal Pijade — da se bo udeležila volitev samo ena stranka; v Narodni fronti je zastopanih več struj.

Podpredsednik začasnega parlamenta je napadel tudi opozicijo in podčrtal, da se ni udeležila volitev samo iz enega samega razloga: ker se zavedajo svoje lastne slabosti.

«Neki del naše opozicije demokratske stranke je sodeloval z Nemci, drugi pa z Mihajlovičem», je dejal Moša Pijade. «Vodja demokratske stranke Milan Grol ima tako med svojo stranko kakor tudi med narodom zelo malo pristašev. Uspeh volitev bi bil isti, ako ki se volitev udeležila tudi opozicija» — je zaključil Pijade.

Prva poročila o volivni udeležbi

Beograjska radijska postaja je poročala sledeče podrobnosti o jugoslovanskih volitvah: do 2-ure popoldne se je podalo do volivnih skrinjic v večjem delu volilnih okrajev 61% volilcev. V nekaterih predelih države so volili 100% vsi volilci. V Bosni 96% in v Makedoniji 99%.

V svoji redni obveščevalni volivni službi je javila nekoliko pred zaključkom volitev volivno udeležbo na nekaterih voliščih v Beogradu. Volilna udeležba na četrtem okrožju je znašala do 16 ure 94 odstotkov vseh vpisanih volivcev. V šestem okrožju je znašala 88 odstotkov. V Ljubljani je po istem viru znašala volivna udeležba do 15 ure 88 odstotkov.

Proti večeru je postaja poročala, da so volitve končane in da preštevajo glasove. Vesti do 5. ure popoldne kažejo, da je bila volivna udeležba velika. Gibala se je med 88 in 100 odstotki. Do te ure je na Rabu, Pagu in drugih otokih ob jugoslovanski obali glasovalo 95% volivcev, medtem je bila volivna udeležba v Sarajevu 92%, v Ljubljani 97%, v Vojvodini 85%, v Črni gori 94%, v Podgorici 100%. Prvi kraj, kjer so do 11 ure dopoldne volivci 100% volili, je rojstna vas maršala Tita, Kumovac.

Radijska postaja je poudarila, da so opozicija ni udeležila volitev in da so bili zato vsi glasovi oddani za Tita in njegovo vlado.

Ukinitev vojnega stanja v Bolgariji

Sofija, 12. novembra

Po odločitvi notranjega ministra je bilo v vsej državi ukinjeno vojno stanje in so objavili splošno civilno demobilizacijo

IZ JUGOSLAVIJE

V Bosni in Hercegovini so odprli dve moški in dve ženski gimnaziji v Sarajevu, po eno mešano učiteljišče v Sarajevu, Mostarju in Bonjaluki, glasbeno, slikarsko in umetniško šolo v Sarajevu. Učiteljske tečaje obiskuje 1000 učiteljev. Nabiralna akcija je dala velik uspeh, ker so zbrali 1186 knjig. Ustanovili so 200 knjižnic. Državna tiskarna v Sarajevu je natiskala 120.000 izvodov raznih knjig in brošur. Muzej v Sarajevu je bil odprt in izpopolnjen.

* * *

Jugoslovansko mladinsko odposlanstvo je odpotovalo pod vodstvom Slavka Komarja na zborovanje mladine v London.

* * *

Sovjetski pisatelj Ilija Ehrenburg je prispel v Zagreb.

* * *

Začasna jugoslovanska narodna skupščina je odobrila državni proračun in predlog o organizaciji in delovanju kreditnega ustroja.

* * *

Javna borza dela v Sarajevu je poslala v Vojvodino na delo 10.000 delavcev iz najbolj prizadetih bosanskih krajev. Za delo se je bilo prijavilo 25.000 delavcev, ker vlada velika brezposelnost in revščina.

* * *

V Beogradu so odprli ameriško čitalnico. Ameriški veleposlanik je poudaril, da je knjiga sredstvo, ki veže narode. Čitalnico so obiskali uradni predstavniki, med katerimi je bil tudi kraljevi namestnik dr. Sernec.

Sporazum med francoskimi strankami še ni popoln

Podržavljenje velike industrije, rudnikov, bank in zavarovalnic - General De Gaulle poziva k slogi

Pariz, 12. novembra

Tri največje francoske stranke, socialistična, komunistična in katoliška, so izdale ločena poročila, v katerih naznanjajo, da so bila pogajanja za sestavo načrta za koalicijo, ki so se začela v petek zjutraj in so bila prekinjena, ovirana ne od načelnih vprašanj, pri katerih so dosegli zadovoljiv sporazum, ampak zaradi nesoglasja o posebnih vprašanjih.

Poročilo socialistične stranke pojasnjuje, da so dosegli sporazum v raznih vprašanjih, med katerimi so podržavljenje industrije, ki je pod nadzorstvom trustov, denarnih zavodov, zavarovalnih družb, rudnikov, trgovske mornarice, podjetja za proizvodnjo plina in električnega toka ter tovarne za tokoči zrak in razstreliva.

Poročilo dodaja, da so se delegati katoliške stranke izjavili za načelo odprave strankarstva na javnih šolah in da ne bodo zahtevali ponovne uvedbe tozadevne zakonodaje bivše vichyske vlade.

Poročila komunistične in katoliške stranke priznavajo, da so nesoglasja v podrobnih postopkih, ter zatrjujejo, da bodo morali sestaviti program, ki bo zadovoljil državo (Duclos) in da bodo lahko dosegli pogoje za uresničenje zakonodajnih sprememb, ki jih tako težko pričakujejo delavci in francoski narod (Schumann).

Govor generala de Gaulle

General de Gaulle se je poklonil na grobu neznanega vojaka možem in ženam, ki so umrli v tej vojni za Francijo. Okoli groba neznanega vojaka je bilo 15 mrtvaških odrov, pokritih z zastavami, z ostanki vojakov in rodoljubov, ki so žrtvovali svoja življenja za domovino, med temi 16 francoskih (od teh dve ženski), 1 Maročan, 1 Senegalec in 1 Tunizijec, slednji so predstavljali bojevnike francoskega imperija.

V svojem govoru, ki so ga pranašale tudi radijske postaje, je de Gaulle rekel: «Tu smo se zbrali poleg naših padlih, pred grobom vojaka, katerega ime je znano samo Bogu ter s solznimi očmi in ponosom v srcu poslušamo, kar nam govore tisti, ki so umrli za Francijo. Razumeti moramo, v kakšnem težkem položaju je bila naša dežela že od začetka svoje zgodovine in koliko žrtev je bilo potrebnih, da smo prebrodili neštevilne nevarnosti. Naša največja naloga, ki se je moramo vedno zavedati, je služiti vedno blaginji naše domovine. Moramo biti tudi zdaj v tem nemirnem svetu složni v službi Francije. Zavedati se moramo, da je potrebna bratska sloga vseh Francozov, da se bodo zacelile rane domovine. Kondajmo te nesmiselne spore in korakajmo ramo ob rami prepevajoč isto himno.»

Nova madžarska vlada

Budimpešta, 12. novembra

Voditelji večjih madžarskih strank so se sporazumeli o sestavi nove vlade, v kateri bo sodelovala komunistična, socialistična in stranka majhnih kmetov, katere voditelj baron Zoltan Tildy bo predsednik nove vlade. Stranka majhnih kmetov bo poleg tega dobila zunanje, notranje, vojno, prehrambeno in ministrstvo za obnovo. Socialistična stranka dobi pravosodno, industrijsko in trgovinsko ministrstvo, komunistična pa finančno, prometno in ministrstvo za socialno skrbstvo. Nova narodna skupščina se bo sestala na prvo sejo dne 21. tega meseca.

Neodvisna stranka majhnih kmetov je dobila 242 mest, socialni demokrati 79 mest, komunisti 70 mest, narodna kmetska stranka 23 mest, demokrati 2 mesti. V teku so pogajanja za ustanovitev koalicijske vlade med štirimi večjimi strankami. Novi ministrski predsednik bo skoraj gotovo voditelj stranke malih kmetov Zoltan Tildy.

Mrtvi in ranjeni pri neredih v Bukarešti

London, 12. novembra

Poročila pravijo, da je bilo pri ponedeljskih spopadih v Bukarešti 13 mrtvih in 80 ranjenih. Vlada je izdala komunike, v katerem izjavlja, da so nerede izzvale stranke kmetov in liberalcev. Člane obeh strank so aretirali.

Po «Associated Press» se doznava, da se bo moralo zagovarjati pred vojaškim sodiščem v Bukarešti 130 kraljevih pristašev. Med njimi je tudi šef romunske liberalne stranke. Zagovarjati se bodo morali zaradi neredov, ki so nastali v četrtek ob priliki kraljevega rojstnega dne.

Noben povišek dobav petroleja Španiji iz ozemelj, ki so pod angleškim nadzorstvom, ni predviden.

ZAPISKI

SOCIALNI TEMELJI ANGLEŠKIH VOJNIH NAPOROV

II.

Uresničenje načel o človečanskih pravicah je torej postalo bolj zamotana stvar, kot pa je bila njihova formulacija. Zaradi tega je nujno nastalo nezadovoljstvo in nemir med narodi, kar je potem dovedlo do neugodne sodbe o izidu vojne in do mišljenja, da so vse vojne nepotrebne. Potrditi moramo torej naziranje, da vir splošnega mirovnega gibanja ni tičal v nesposobnosti za boj, niti v kaki utrujenosti po borbi, temveč v zgrešitvi sredstev pri iskanju «človečanskih pravic» in v trdnem prepričanju ljudstva, da te pravice niso dosegljive drugače kot v miru.

Jedro sovraštva do vojne je treba iskati v trdnem prepričanju ljudstva, da pred 20 leti z vojno nisrso rešili glavnega problema angleškega naroda, ki se ni bojeval za nacionalistične in imperialistične cilje.

Na drugi strani pa je bilo angleško ljudstvo ob izvestnem trenutku prepričano, da je vojna neizbežna. Če pa je že bila neizbežna, se je moral v njej boriti človek in jo obvladati, da bi bila zmagovita. Vojno smo spremenili v boj za «človečanske pravice» ne le v teoriji, temveč v praksi, da bi izpolnili obljube prve svetovne vojne, katerih neizpolnitev smo tako trdo občutili, in maščevali žrtve tistih, ki so morali takrat umreti. Ljudstvo je globoko razumelo vzroke vojne in se trdno odločilo storiti vse, da bi se vodila vojna le za omenjene cilje in nobene druge: odločilo se je prevzeti nase radovoljno neskončne žrtve in šlo tako daleč, da je celo želelo, da bi te žrtve od njega zahtevali. Tako je postal iz angleškega ljudstva kot pobornika miru eden najbojevitejših narodov.

Prav ta novi duh ljudstva, katerega Chamberlain ni znal oceniti in se po njem ravnati, je bil glavni vzrok njegovega padca in Churchillovega prihoda na njegovo mesto. Prav iz navedenih razlogov ni bil vzrok njegovega padca neugodni zaključek bojev na Norveškem. Winston Churchill je proniknil v miselnost in čustvovanje angleškega ljudstva. Pozval je takoj na sodelovanje laburistično stranko.

V parlamentu so medtem sprejeli zakon, na podlagi katerega je država mogla razpolagati z vsakim državljanom in vsem njegovim premoženjem ter podjetji. Ljudstvo je v splošnem radovoljno sprejelo vsakovrstne omejitve, kar je bilo mogoče opaziti najbolj pri uvedbi racioniranja skoraj vseh živil in oblačil. Črna borza, ki so jo preganjali z vsemi sredstvi, ni nikoli zavzela posebnega obsega. Milijoni oseb so se prostovoljno ponudili za narodno stražo, požarno nadzorno službo, prvo pomoč in v službo v prodajalnah na drobno. Vse te službe, ki so pozneje postale obvezne, so morali ljudje opravljati poleg svoje redne zaposlitve. Žene so se prijavljale za delo na polju ter pri oboroženi sili in mnoge so odšle preko morja; veliko pa jih je opravljalo službo pri zračni obrambi domovine. Sedem milijonov žena je bilo zaposlenih v industriji in oboroženi sili.

Zaradi vojnega stanja je bil spremenjen tudi zakon o delovnem času in delavec v Angliji je povprečno opravil na teden 60 delovnih ur, kvalificirani delavci pa 70 in celo 80 delovnih ur na teden. Produkcija ene delovne ure, računana na osebo, je dosegla višjo stopnjo kot v katerikoli drugi državi, celo v Združenih državah. Tudi poljedelsko proizvodnjo so zvišali in sicer za več kot 50%, kljub temu, da je primanjkovalo delovnih moči. Anglija ima zdaj najbolj mehanizirano poljedelstvo na vsem svetu. V splošnem bi lahko rekli, da je bilo 50% vsega prebivalstva neposredno zaposleno v vojni službi, kar je povzročilo veliko spremembo v angleški socialni organizaciji. Menim pa, da je bil proces socialnih reform zaradi vojnih naporov prej pospešen kot zadržan. Že ob začetku vojne so pričeli izvajati socijalni načrt za bodočnost, ki se ni oziral samo na takratne življenjske prilike angleškega ljudstva, ampak tudi na potrebe ljudstva samega za mnogo let po koncu vojne.

V Angliji smo mogli doseči take velik uspeh s tolikerimi žrtvami in tolikšnim naporom le zaradi duha in razumevanja ljudstva, ki je imelo zaupanje v demokracijo, v mir in v človečanske pravice; vse to ni moglo ostati brez posledic, ki bodo povzročile velike spremembe v socialni organizaciji države. Že od vsega začetka vojne so se pričeli kazati obrisi razvijajočega se bodočega načrta socialnih reform. Kar se tiče različnih načrtov teh reform, ki so se pojavili in se pojavljajo v Angliji, je treba spregovoriti predvsem nekaj besed o glavnih točkah treh ali štirih najvažnejših poročil, ki so jih sestavile posebne vladne komisije.

Posvetovanja o atomski energiji

Predhodni sestanek Trumana, Attleeja in Mackenzie Kinga - Churchill o potrebi edinstva med strankami

Washington, 12. novembra

Britanski ministrski predsednik Attlee je prispel v soboto ob 15.32 na letališče v Washingtonu. Letalo, ki je pripeljalo tudi sira Johna Andersona, je imelo zamudo, ker se je zamudilo na letališču La Guardia v New Yorku zaradi preskrbe z novim gorivom.

Attleeja so spremljali tajnik Francis Willams, generalni major Eric Jacob, svetovalec za atomsko energijo in trije stenografi, s katerimi je delal ministrski predsednik največji del svojega prekooceanskega potovanja, ki je trajalo brez prestanka 18 ur.

Attlee je izgledal popolnoma svež, z nasmeškom na obrazu je izstopil iz letala in odgovoril na pozdrav britanskega veleposlanika lorda Halifaxa: «Bilo je veličastno potovanje, najboljše, kar sem jih v zadnjih letih opravil; preteklo noč sem spal odlično».

Predhodni razgovori

V Beli hiši so začeli predsednik Truman, Clement Attlee in Mackenzie King v soboto popoldne predhodne razgovore o vprašanjih atomske energije.

Uradni dopisnik tiska Bele hiše, Eben Ayers, je izjavil, da bodo razgovori le informativnega značaja ter bodo pripravili načrte za razgovore, ki bodo začeli v ponedeljek. Ayers je izjavil, da bodo ti razgovori obravnavali politična vprašanja in je pristavil, da je ameriško zunanje ministrstvo tehnična vprašanja že na široko obravnavalo. Tehničnim svetovalcem ne bo dovoljeno, da se udeležijo političnih razgovorov o atomski energiji.

Ayers je izjavil, da so izdelali podroben načrt za konferenco treh voditeljev, ki so zainteresirani pri razvoju atomske energije, toda doslej še ni znana nobena podrobnost o tem načrtu.

Churchillove izjave

V govoru, ki ga je imel v soboto bivši angleški ministrski predsednik Winston Churchill v Westerhamu, je med drugim izjavil sledeče:

«V naši državi je mnogo različnih mnenj. V tem trenotku ne bi mogel trditi, da je sedanja vlada takšna, kot bi jo želel. Sedanjo vlado je treba izboljšati, o čemer razpravlja tako poslanska zbornica kot stranke, med katerimi je v vseh državah tekmovanje. To je tudi potrebno v kateri koli državi, ki hoče ostati svobodna. Toda pri tem ne smemo pozabiti najbolj življenjskih vprašanj našega naroda in ne smemo dovoliti, da se ta vprašanja podredijo strankarskemu boju.

Lista «New York Herald Tribune» in «New York Times» trdita v svojih uvodnikih, da bi konferenca v Washingtonu lahko predstavljala dobro priliko, da se odpre pot k mednarodnemu sporazumu, ki bi slonel na pravično začrtani politiki in ki bi ga podprla učinkovita sila mednarodne policije. «Herald Tribune» poziva Veliko Britanijo in Združene države, naj skupno postopata, da ugladita nesporazume s Sovjetsko zvezo. List pravi: «Ako se bi konferenca v Washingtonu izčrpala samo v ustanovitvi skupne angleško-ameriške fronte za to, da si obe velesili podpreta medsebojne zahteve do Sovjetske zveze, bodo ostale prav majhne možnosti kot je dejal Attlee, da se človeštvo reši pred strahom. Konferenca v Washingtonu lahko še poveča ta strah in medsebojno tekmovanje, a lahko tudi najde pot iz zaprtega kroga ožjih mednarodnih koristi s tem, da ustanovi takšno politiko, ki bi vzpodbujala velesile k sodelovanju na bolj obširnem načrtu svetovnih koristi.»

«New York Times» prinaša na prvi strani Attleejevo sliko in piše, da je treba rešiti vprašanje znanstvenega delovanja samo v dobrodelne svrhe in bi se takšen poizkus dal napraviti v razgovorih, ki bodo v Washingtonu.

«Rešitev tega vprašanja — pravi «New York Times» — mora sloneti na načelu, ki lahko dovede do mednarodnega zaupanja in to je mnogo bolj važno kot pa okritje «tajnosti». To pomeni, da se ne dovoli, da bodo nastale nevarne napetosti med petimi velesilami. To pomeni, da bo mednarodna policija, ki bo podvržena organizaciji Združenih narodov, zares mednarodna in učinkovita».

Trumanov govor

V soboto zvečer je imel predsednik Truman v čast Clementa Attleeja in Mackenzie Kinga govor, v katerem je med drugim dejal:

«Borili smo se za svetovni red in za svetovni mir, v katerem bodo mogli narodi živeti, kot žive pripadniki Britanskega imperija in pripadniki 48 severnoameriških zveznih držav. Ena izmed največjih vrednot Britanskega imperija je, da, kadar vlada vodi določeno zunanjo politiko, ji sledi britanski narod ne glede na to, kakšna stranka je na oblasti.»

Tipični primer je potsdamski sestanek, ki ga je prišel Churchill kot britanski ministrski predsednik in ki ga je končal naš nocojšnji častni gost kot ministrski predsednik. V pogajanjih ni bilo zaradi te izpremembe nikakih neprilik. Attlee je prišel skupaj s Churchillom in ko se je vrnil v svojstvu ministrskega predsednika, so se stvari nadaljevale, kot so jih započeli.

«Verujem, da morejo tudi Združene države voditi zunanjo politiko, ki bo politika naroda Združenih držav in ne politika kakršne koli stranke.

Upam, da bomo mogli doseči uspeh in politične sporazume, ki bodo mogli narediti z organizacijo Združenih narodov živ, vzoren in delazmožen mednarodni ustroj».

Priznanje albanske vlade

Združene države in Anglija za demokratične svoboščine in svobodne volitve Sovjetska zveza poš je diplomatskega zastopnika - Grčija zahteva severni Epir

Washington, 12. novembra

Ameriški zunanji minister je podal v soboto izjavo, da je pripravljen priznati začasno albansko vlado pod tremi pogoji, med katerimi je svoboda tiska za inozemske dopisnike. V ameriški noti predsedniku sedanjega albanskega ministrskega sveta, polkovniku Enveru Hodži, pravi:

«Ob vzpostavitvi uradnih odnosajev z albansko vlado želi ameriška vlada postopati v smislu obveznosti in načel v skladu s krimsko izjavo o osvobojeni Evropi in zato pričakuje zagotovilo, da bodo volitve za ustavodajno skupščino res svobodne, s tajnim glasovanjem in brez vsake grožnje. Da bodo imele vse osebe in demokratske skupine Albanije svobodo besede in pravico sodelovati pri volitvah in da bodo mogli inozemski dopisniki obiskati Albanijo ter opazovati in svobodno poročati o volitvah in delih ustavodajne skupščine.

Britanska vlada je podala sledečo izjavo, s katero priznava albansko vlado:

«Vlada Velike Britanije je priznala za nekaj časa sedanjo začasno albansko vlado. Vlada se je odločila dati to priznanje sočanji albanski vladi, ki je sporočila, da ima namen izvesti v najkrajšem času splošne volitve, ki bodo dovolile sestavo prave ljudske vlade.

Da bodo volitve svobodne, je potrebno — po mnenju britanske vlade — da se izvrše brez grožnje in da bodo imele vse osebe in albanske nefašistične skupine svobodo besede in svobodo postaviti svoje kandidate ter si pridobiti s pomočjo zakonitih in rednih sredstev zaslombo naroda. Volitve morajo biti tajne.

Iz Tirana javljajo da je vodja sovjetske vojaške delegacije izročil v soboto albanskemu ministrskemu predsedniku poslanico, v kateri izjavlja, da je sovjetska vlada sklenila vzpostaviti diplomatske odnošaje z Albanijo ter izmenjati diplomatske zastopnike.

Moskovski radio je objavil uradno poročilo iz Tirane, da je Poljska priznala albansko vlado. Odločitev je objavil poljski veleposlanik v Beogradu.

Britanska radijska družba je javila, da je grška vlada vložila protest zaradi priznanja albanske vlade. Grška vlada se boji, da bi to priznanje ogrožalo grške zahteve po severnem Epiru.

DRUGA OBLETNICA USTANOVE UNRRA

Predsednik Truman obljubil nadaljno pomoč - Ravnatelj Lehman poroča o uspehu dosedanjega dela

Washington, 12. novembra

Ob priliki obletnice ustanovitve ustanove UNRRA je poslal predsednik Truman glavnemu ravnatelju Herbertu Lehmanu poslanico, v kateri izraža ameriško odločitev o nadaljnjem podpiranju ustanove UNRRA.

Poslanica pravi med drugim: «Ameriška vlada in ameriški narod bosta obdržala zaupanje v vas in bosta dajala še naprej znatno podporo temu delovanju, ki pomeni prvi korak za izgraditev novega sveta.

Lehmanove izjave ob drugi obletnici

Glavni ravnatelj ustanove UNRRA, Herbert H. Lehman, se je na sestanku upravnega odstva ustanove UNRRA, ki je bil v petek zvečer, ob drugi obletnici podpisa ustanovne listine organizacije, takole izrazil:

«Nabave ustanove UNRRA so za vse dežele, ki potrebujejo pomoči. Ustanova UNRRA daje danes največjo pomoč deželam, ki jih je vojna težko prizadejala. Ustanova UNRRA je edina njihova zaščitnica v hudi zimi po tej končani vojni. Ne trdim, da zadovoljimo vse potrebe prizadetih dežel, to ni mogoče, ker imamo na razpolago le omejene zaloge.

Ustanova UNRRA ni bila ustanovljena, da nadomestuje vlade posameznih držav, toda mnenja sem, da stori ustanova UNRRA vse, kar ji dovoljujejo njene zaloge. To opravlja hitro in dobro. Naši odnošaji z zainteresiranimi vladami so izvrstni in naša zastopstva opravljajo svoje delo svobodno v vseh državah ter izvršujejo vsa navodila, ki so jih dobila od glavnega odbora ustanove UNRRA.

Upravni odbor ustanove UNRRA je lahko ponosen na delo, ki ga je ustanova izvršila. Pošiljke, ki jih je ustanova UNRRA poslala preko morja znašajo skupno več kakor 2,650.000 ton; material, ki ga vkrcajo, znaša zdaj mesečno 520.000 ton. Do konca leta bodo pošiljke, ki jih bo ustanova UNRRA pošiljala Evropi, znašale nekoliko manj kakor 2 milijon ton mesečno, če bo ustanova UNRRA dobila potreben kapital.

Na zdravstvenem področju ter pri skrbstvu za begunce, je ustanova UNRRA rešila eno izmed najtežjih vprašanj. Poleg vsega tega dela je ustanova UNRRA spravila iz Nemčije 6 milijonov beguncev, pripadnikov raznih narodov. To kljub vojaškim operacijam, ki so bile v teku. Ustanova UNRRA skrbi zdaj za 1,250.000 beguncev. To je eno izmed najvažnejših in najtežjih vprašanj. Preskrbe ustanove UNRRA ter njeno zdravniško osebje je preprečilo v vzhodni Evropi nalezljive bolezni.

Eden izmed najdragocenejših in naj stalnejših prispevkov ustanovi UNRRA je gotovo nabava več kakor 20.000 avtomobilov ter številnega železniškega materiala. Delo ustanove UNRRA je pogosto naletelo na neverjetne težkoče. Ustanova UNRRA je do danes opravila komaj polovico svojega poslanstva in bodoče naloge ustanove UNRRA zavisijo popolnoma od novega kapitala, ki ga je upravni odbor 47 narodov priporočil svojim vladam.

Hvaležnost Grčije za pomoč UNRRE

Ob priliki druge obletnice podpisa sporazuma z ustanovo UNRRA, se je grški poslanik v Washingtonu, Kimon Diamantopoulos, zahvalil v imenu svoje države za pomoč.

Diamentopoulos je med drugim dejal: «Prva država, ki je uživala pomoč ustanove UNRRA, je bila Grčija. Ko je napadalec izpraznil deželo, smo se zavedali, da je položaj v Grčiji mnogo težji, kot je to menila vlada v izgnanstvu ali UNRRA sama.

Baron Rotschild

član laburistične stranke

London, 12. novembra

Nathal Rotschild se je odločil kot prvi v svoji družini, da vstopi v laburistično stranko. Pet in trideset letni Rotschild je znan kot znanstvenik v biofiziki pri eksperimentalnem zoološkem laboratoriju v Cambridgeu.

Pretijo epidemije

ZDRAVSTVENO stanje v Evropi

Poročilo, ki ga je objavila ustanova UNRRA o zdravstvenem stanju v Evropi, pravi, da pretijo Evropi največja nevarnost epidemij in sicer pegasti legar na vzhodu, trebušni tifus na vzhodu in zahodu in malarija v sredozemskih državah. Veliko nevarnost predstavlja jetika, davica in sifilis.

Primeri griže so se zvisali v raznih državah, vključno v Veliki Britaniji. Zabeležili so tudi številne primere otroške paralize v Belgiji in Češkoslovaški. Z uporabo sredstva DDT proti mrčesu, je uspelo zajeziti pegasti legar v zahodni Evropi, zahodno od črte Laba - Jadransko morje in upajo zavarovati pred to nevarnostjo tudi prebivalstvo v vzhodni Evropi.

Stanje pa je postalo resnejše zaradi prisilnega preseljevanja oseb in zaradi prihajanje beguncev na svoje domove. Uporaba sredstva DDT proti mrčesu se je izkazala učinkovita tudi proti malariji, toda težje bo doseči uspeh v borbi proti mrzlici in griži. Razen tega je potrebno strogo nadzorstvo, da bi preprečili razširjenje kuge, iz sredozemskih držav in pegastega legarja iz vzhodne Evrope. Na področju Taranta so uspešno zajezili nevarnost kuge.

Poročilo ustanove UNRRA priporoča nadalje izvajanje nadzorstvenih ukrepov za preprečenje razširjanja jetike, toda naglašajo, da je to vprašanje tesno v zvezi s še težjim vprašanjem o higijeni zdravljenja na celini, ki jo je vojna uničila.

Mickey Rooneyev potomec

Mladi ameriški filmski igralec Mickey Rooney, ki smo ga tolikokrat gledali in se do solz nasmejali njegovi komiki, ima že sinčka. Mladi Joe se v naročju svoje mamice Mary Jane kar dobro počuti.

ZANIMIVOSTI

Ameriške čete so uničile tri velike tovarne orožja v Nemčiji, ki se jih Nemci z velikimi stroški zgradili ob vznožju hribov v bližini Geslingena. Ta ukrep je v soglasju z ameriško politiko o uničenju vse nemške oboroževalne industrije. V nemškem tajnem imeniku vojne industrije so te tovarne imenovali «Rubun». Zavzemale so 7.000 kvadr. kilometrov s predori in podzemnimi hodniki. Te tovarne bi morale izdelovati letala tipa «Messerschmidt» na raketni pogon in razne dele torpedov.

• • •

Letala s hitrostjo, ki je večja od brzine glasu, so postala predmet poskusov in preučevanja najvažnejših tovarn letal. Ravnatelj preizkuševalnega oddelka družbe «Curtiss Whight», dr. C. C. Furnas, je izjavil, da so izdelali osnutke za letala, ki jih vodijo iz daljave brez pilota in razvijajo hitrost skoraj 2.000 km na uro. Podrobnosti iz razumljivih razlogov ne bodo zaenkrat objavili. Ravnatelj iste tvornice je izjavil, da bodo v tovarni izdelovali letala, ki bodo imela večjo hitrost od glasu, letala, ki jih bodo vodili po radiu brez pilota in raketna letala, ki jih bo tudi mogoče voditi iz daljave. Polet v zraku z dvojno hitrostjo pomeni rešitev istega vprašanja odpora kot pri plovbi pod vodo. Po 25 letih bodo mogla letala leteti na trgovskih letalskih progah s takšno hitrostjo. Vprašanje pa je, če se bodo takšni poleti gospodarsko izplačali. Neki japonski letalski strokovnjak, Marijuki Nakagava, je izjavil, da so zgradili na Japonskem dve letali, ki letita 15.000 km daleč brez pristanka. Prvo letalo so sicer sestrelili na poletu iz Singapura v Nemčijo, drugo pa še imajo in ga bodo poslali v Združene države zaradi preučevanja. Japonci so letali zgradili zaradi stikov z Nemčijo.

• • •

Na progi med Los Angelesom in New Yorkom so uvedli letalsko zvezo, na kateri uporabljajo letalo, ki ima vgrajen hladilnik, da lahko prenaša tovore sveže zelenjave, cvetlic in rakov. To je važen napredek v zgodovini letalstva. Pričakujejo, da bo kmalu veliko število letal začelo prevažati hitro pokvarljivo blago med Evropo in atlantsko obalo in med Evropo in Ameriko. Nosilnost takšnih letal je tri in pol tone blaga.

URAN

Večina ljudi če jih vprašate, kaj se je zgodilo leta 1789, bo odgovorila, da je tedaj izbruhnila francoska revolucija. Prav lahko pa je mogoče, da bodo prihodnji rodovi, če jim bo usoda namenila preživeti prihodnja leta v miru, povezali popolnoma drug dogodek s to letnico. Gotovo bo razvoj atomske sile obudil spomin na odkritje nemškega kemika Martina Heinricha Klaprotha, ki je leta 1789 izločil iz neke rudnine rumeno snov, katero je imel za oksid neke nove kovine. To novo snov je poimenoval uranium, pri čemer je verjetno zelo malo mislil na to, da bo po preteku poldrugega stoletja postala bistveni del za najmočnejši vir energije in se bi lahko spremenila v največjega uničevalca človeškega rodu, če bi jo v prihodnjih letih v ta namen uporabili. Ime je dobila v novem odkritju nemškega zvezdoslovca Herschela, ki je odkril novi planet in ga nazval Uran. To odkritje se je izkazalo kot zelo važno, ker so mnogo prej, preden so postavili novo atomsko teorijo o snovi, ugotovili, da ima uran največjo atomsko težo ter da je izhodna točka za mnoge težke snovi prav tako, kot je bil grški bog Uranus pračoče grškega mitološkega sveta bogov, ki se je združil z Zemljo in tako ustvaril starogrško predstavo o ustvaritvi sveto vja.

Več kot sto let so posvečali prav majhno pozornost tej snovi in so njene spojine uporabljali v pretežni meri za proizvodnjo svetlobnih previek. Pred približno petdesetimi leti so opazili, da ima ta snov posebno lastnost, da izžareva posebne vrste žarkov, ki so podobni rentgenovim. Ni trajalo dolgo, ko so ugotovili, da je zelo sorodna z radijem ter je dejansko njegov predhodnik. To je bilo zelo važno odkritje, ker je radij na zemlji v tako majhnih količinah, da ga je nemogoče ugotavljati v zmeseh s kemično analizo. Če pa v kakšni rudnini najdejo uranium, tedaj prav lahko kemično ugotovijo prisotnost radija in ga izločijo z neverjetno točnostjo.

Veliko zanimanje v Moskvi za novo revijo "Amerika,,

«New York Times» je dal brzojavki svojega dopisnika iz Moskve sledeči naslov: «Moskva željna novic iz Združenih držav». Dopisnik opisuje v svojem članku izredno povpraševanje po reviji «Amerika», ki obsega 80 strani in ki jo izdaja ameriški informacijski urad. V enem ali dveh tednih bodo poslali v Moskvo še 20.000 izvodov, kar bo zadostilo povpraševanju.

Ker je «Amerika» pisana v ruskem jeziku, je ne more dopisnik pravilno presoditi; če pa pogleda slike, lahko zagotovi, da je vtis, ki ga daje o Ameriki, res reprezentativen.

«Na številnih barvastih in drugih slikah lahko vidite, kako grade letala, nebotičnike in prostorna stanovanja s čistimi kuhinjami. Po načinu množične proizvodnje živajo svojevrstne ženske obleke. Američani so dobro organizirani, skrbe za javno zdravje, mleko molzejo v čistih hlevih, izdelujejo penicilin v velikem obsegu in grade tovorne ladje.»

«Na prostranih pašnikih pasejo cowboyi črede goved. Med drugim je tudi lepo izdelana barvasta slika slovitega ameriškega znanstvenika, črnca George Washington Carvera, ki obsega celo stran.»

«Tudi ameriška kultura je privlačna; med njihovimi največjimi glasbenimi mojstri je Arturo Toscanini, znan nasprotnik fašizma».

«Revija nima oglasov, vsebuje samo podatke o Ameriki in je v splošnem zelo dobro sestavljena. Kadar izide «Amerika», je v Moskvi velik dogodek.»

Evropejci v Avstralijo

Po poročilu londonske radijske družbe bodo avstralski funkcionarji urada za emigracijo, ki so prispeli v Bern, začeli preučevati vprašanje emigracije Evropejcev v Avstralijo.

TRŽAŠKA KRONIKA

„PODGANJI TEDEN„

Vesti o nekaterih primerih kuge, ki se je pojavila v pristaniščih Sredozemlja, so povzročile vznemirjenje v nekaterih krogih ter so bile vzrok za razburjenost, ki bi mogla, če je ne bi pravočasno pomirili, povzročiti škodljive posledice. Na podlagi temeljitih obvestil, ki smo jih zbrali pri pristojnih oblastvih, lahko z vso odločnostjo izjavimo, da je nevarnost, četudi do izvestne mere upravičena, vendar manjša, kot bi bilo mogoče sklepati na prvi pogled. Zaradi tega ni na mestu prepuščati se brezupnemu ali pretiranemu strahu, kot v davnih časih, ko so se širile po svetu strašne kužne epidemije.

Predvsem moramo opozoriti, da so se primeri kuge, katero je bilo mogoče znanstveno ugotoviti, pojavili v krajih (n. pr. v Tarantu), ki so sorazmerno daleč od našega Trsta. Naše mesto uživa dobre zdravstvene razmere, kljub težkočam, ki jih je z neizogibno nujnostjo povzročila dolga vojna doba. Razen tega ne sme nihče pozabljati, da je dandanes zdravniška znanost, na podlagi svojih uspešnih preventivnih ukrepov in posegov, pravtako kot učinkovitih zdravstvenih postopkov, zmanjšala dejansko nevarnost na tako neznatno mero, da jo je skoraj nepotrebno upoštevati.

Zavest prebivalstva o svoji državljanski dolžnosti, da sodeluje z oblastmi, ki skrbijo za vzdrževanje zdravstvene zaščite, je gotovo jamstvo, da bodo ukrepe za pobijanje bolezni, ki ima značaj epidemije, strogo izpolnjevali, tako da bodo izključili ali vsaj na najmanjšo mero omejili možnost razširjanja bolezni.

Naše optimistične razlage gotovo nimajo namena, da bi vzbudile neutemeljeno in varljivo samozavest, temveč želе predvsem poderčati dejstvo, ki temelji na resničnem stanju stvari. To stanje namreč skušajo motiti s svojimi neodgovornimi izjavami nevedneži in lahkoverneži, ker ima takšne ljudi v svojem krogu v velikem številu na žalost še danes človeška družba.

Znano je, da je eden izmed najvažnejših in najnevarnejših raznašalcev kuge — prav tako kot mnogih drugih nalezljivih bolezni — podgana, žival, ki je zelo škodljiva v mnogih oztrih, posebno v obmorskih mestih, kamor prav lahko pride z ladjami, parniki, čolni itd. iz okuženih krajev. Zaradi tega je potrebno voditi s tem raznašalcem bolezni ob pravem času in brez odmora neizprosni boj do končnega izkoreninjenja te nevarne vrste raznašalk bolezni, ki predstavljajo resno nevarnost za domove, družine in celotno prebivalstvo mesta. Častnik za zdravstvo pri Zavezniški vojaški upravi, major Brooke, je stopil na čelo zdravstvenih ustanov pri veliki križarski vojski, ki je že v teku in ki bo dosegla svoj vrhunec v «Podganjem tednu», ki je napovedan za čas od 12. do 19. t. m.

Ne bomo opustili obvestiti naših čitateljev o najmanjših podrobnostih, posebno iz razloga, ker je zaželeno pri tej zelo važni zdravstveni akciji sodelovanje vsakega posameznika. Zato pozivamo vse Tržačane, naj si zapomnijo: podgana je naš največji sovražnik; branite se pred njo in sodelujte vsaj z odbori, katerim so oblasti poverile vodstvo boja proti podganji zalegi.

Uradne ure poštnih uradov

Od danes dalje bodo uradovali poštni uradi v mestu in v Barkovljah, pri Sv. Ivanu in v Škednju neprekinjeno od 8. do 15. ure.

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

Ustanovitev stalnih preučevalnih komisij

V soboto popoldne je bil na prefekturi tedenski sestanek pokrajinskega sveta. Po prečitanju zapisnika prejšnje seje je prof. Collotti v zvezi s svojo predhodno vlogo pripomnil, da Pokrajinski svet ne sme imeti samo posvetovalne oblasti, ampak bi moral imeti odločilno delovanje.

O ustanovitvi stalne preučevalne komisije pri Svetu samem, ki jo je predlagal inž. Gandusio, je prof. Collotti, ki so ga s štirimi svetovalci pozvali, da preuči vprašanje, poročal o načinu, kako bi morale delovati te male komisije v bodočem razvoju. Predlagal je sledečih šest komisij: pravno in upravno (gospodarstko i. t. d.); socialno in podporno; za javna dela in obnovo (državna pokrajinska uprava); gospodarsko in prehrambeno; zdravstveno in šolsko; volivno. Medtem ko bi sestavili prvi dve komisiji iz sedmih svetovalcev, bi ostale komisije bile sestavljene iz petih svetovalcev. K omenjenim notranjim komisijam so pozvali k sodelovanju tudi nadomestne člane. Po odobritvi ustanovitve komisij, kakor jih je predlagal prof. Collotti, so nato še razpravljali o načinu sklicevanja, na podlagi pobude posameznih komisij. Vsaka komisija si bo morala izvoliti predsednika in tajnika.

Glede vprašanja sejne dvorane Pokrajinskega sveta, posebno za kurjavo je Gandusio izjavil, da mu je podpolkovnik Smuts sporočil, da, razen če se ne bo zgodil čudež, ne bo premoga za nikake druge ustanove, kakor za šole in bolnice.

Z ozirom na prisostvovanje občinstva na sejah, je svet sklenil, da bodo na razpolago na prefekturi v sobi št. 34, na dan, ki je določen za sejo, do dvanajstih opoldne na razpolago vstopnice za vstop v sejno dvorano Pokrajinskega sveta.

Predsednik inž. Gandusio je nato prebral dvoje pisem, ki sta bili poslani Pokrajinskemu svetu. V prvem pismu predlaga neki Karel Venier Svetu rešitev vprašanja dokočne upokojitve uradnikov krajevnih ustanov, ki so jih obdržali od leta 1940 samo zaradi potrebe, ki je nastala zaradi vojne. Njihova sedanja služba je na škodo mlajših uradnikov.

V drugem pismu je sprožil neki hišni lastnik vprašanje zidave in popravil hiš in dodal, da niso ogromni izdatki popravil v skladu z nizkimi najemninami.

Medtem ko so poslali prvo pismo v preučitev novo ustanovljeni komisiji za socialno skrbstvo, so poslali drugo komisiji za javna dela in obnovo.

Dr. Pesante je zaradi težkega položaja, v katerem so se znašli voditelji ladjedelnic zaradi začasne prekinitve del dviga in obnove štirih ladij, zahteval, naj sporočijo zavezniškim oblastem toplo priporočilo, za nujno potrebo ladjedelniškega vprašanja, naj izplačajo 500 milijonov lir.

Dr. Bugatto je priporočil, naj bi razdeljevali živila v Miljah in Tržiču kakor tudi v Gradežu na isti način kot v Trstu. Razen tega je predlagal izboljšanje zvez z Gradežem.

Končno se je zdelo svetniku De Grassiju važno poderčati potrebo obnove obokov in cestišča predorov S. Vita in Sandrinellia, s čemer bi tudi zmanjšali brezposelnost.

Okrožni ukaz št. 29

Ustanovitev statističnega odseka

pri odboru za stanovanjske zadeve

Ker je nujno potrebno preskrbeti stanovanja za civilno prebivalstvo, in je primerno, da ugotove, koliko stanovanj je na razpolago, zato je na podlagi pooblastil, ki mu jih dajejo določbe splošnega ukaza št. 10, podpolkovnik J. C. Smuts, okrožni komisar v Trstu ukazal ustanovitev statističnega odseka.

Statistični odsek je ustanovljen kot pododdelek odbora za stanovanjske zadeve mesta Trsta. Odsek bo sestavil popoln seznam vseh zgradb mesta Trsta: popisal bo lastnika in upravnika zgradbe; namen, v katerega se stavba uporablja; število stanovanj s popisom sob in drugih prostorov, osebe, ki v njih bivajo; višino najemnine. V seznamu bodo našteti tudi prostori, ki jih je moči spremeniti v stanovanja.

Statistični odsek bo zaposlil strokovno osebje, ki bo osebno pregledalo vse prostore in nabiralo potrebna obvestila. Vsak član osebja bo imel listino, ki jo bo izdal odsek; ta mu bo dajala oblast, da lahko naredi tudi preiskave.

Ta ukaz je dodatek k okrožnemu ukazu št. 6., ki bo ostal v polni moči ter veljavi.

Vsaka oseba, ki bi ovirala delovanje odseka ali ne bi dala primernih odgovorov na vprašanja, ali bo podala napačna obvestila, bo kriva prestopka in jo bo vojaško sodišče obsodilo na globo ali zapor ali oboje, kakor bo sodišče pač razsodilo.

Izdajanje osebnih izkaznic

Urad za izdajanje osebnih izkaznic v ulici San Carlo št. 2 bo od ponedeljka 12. t. m. dalje razdeljeval osebne izkaznice osebam s priimkom z začetnimi črkami H, I, L; nadaljujejo z izdajanjem izkaznic osebam z začetno črko G.

Dve ženski pred sodiščem zaradi demonstracij

V soboto sta prišli pred Zavezniško vojaško sodišče dve ženski, obtoženi, da sta kršili policijske predpise s tem, ker sta motili potek sobotnih demonstracij. Obtoženki sta izjavil, da sta nedolžni ter nista hoteli motiti demonstracij.

Obtoženi sta Parro Irene in Della Vittoria Italia. Narednik Bryden, član vojaške policije je obrazložil dogodek in izjavil, da je v soboto dne 8. novembra videl obtoženki, ko sta se pogovarjali z drugimi osebami na trgu Goldoni. Ko so množico razkropili, se ženski nista hoteli oddaljiti, temveč sta nadaljevali svoje razgovore, nakar sta se obrnili na policijo ter kričali: «Polizia militare niente democratica».

Na vprašanje branilca odvetnika Tiberinija, je narednik Bryde izjavil, da ni nobena izmed obtoženk izrekla pridevka «fašisti», niti nista namigovali na nacionalnost, bili sta le v grupi, ki je vzklikala proti policiji, ker je ta ščitila Italijane.

Na vprašanje je Parro izjavila, da je nosila italijansko trobojnico ter se je nameravala pridružiti italijanski manifestaciji. Ko je prispela na trg Goldoni, se je znašla v vrvežu in ker ni nosila trobojnice z rdečo zvezdo, ji je množica kričala «fašistka- nabijte jo». Obtoženka Della Vittoria je izjavila, da se je ravnotako znašla v podobnem položaju in čeprav ni poznala imenovane, sta se združili, da se izogneta sovražni skupini. Tedaj ju je aretirala policija, medtem ko je množica kričala: «Pojdita z angleškimi policajci, saj branijo Italijane». Narednik, je nadaljevala, jo je najbrž zamenjal s katero drugo žensko, ki je nosila očala kakor ona.

Ko je obtoženka Della Vittoria podala izjavo o dogodku, je predsednik sodišča poročnik Marchall A. Miller, vprašal narednika Brydena, če meni, da se je mogoče zmotil v osebi. Narednik je odgovoril: «Nikakor ne».

Razpravo so preložili na danes popoldne ob 14. uri.

Obvezni najem stanovanj

Za zmanjšanje stanovanjske stiske

V nasprotju z ukazom, ki so ga bili že objavili, je Zavezniška vojaška uprava ustanovila statistični oddelek pri trčaškem stanovanjskem odboru za ugotovitev razpoložljivih stanovanj. Obvezno stanodajalstvo se bo pričelo v četrtek 15. novembra ter se bo delitev vršila na sledeč način: prednost vpisa; primerno stanovanje in življenska raven; bližina kraja zaposlitve in stanovanja, kjer sedaj prebiva; najemnina, ki jo je najemnik zmožen plačati in število članov družine.

Pristojni uradnik bo obvestil najemnika ali lastnika o številu oseb in javil njihova imena ter dan vstopa v stanovanje in znesek najemnine, ki jo bodo te družine plačale.

Dopisnik «VZN» je danes preučil vprašanje o pomanjkanju stanovanj in poderčal, da ima stanovanjski urad mnogo prosilcev, ki jim do zdaj ni mogel nakazati stanovanja. Zaradi težkega položaja, ki je nastal, se je Zavezniška vojaška uprava odločila predpisati nove odredbe, ki bodo skušale izboljšati položaj pred pričetkom zime. Pravičen način razdeljevanja stanovanj je bil na podlagi novih razdelitev.

Obvezno stanodajalstvo je bilo uvedeno na Angleškem-je dodal dopisnik zaradi hudih težkoč, i jih je povzročila vojna in je izvrstno uspelo zaradi dobre volje in sodelovanja večine prebivalcev.

Čeprav bodo statistiko nadzorstva izdelali po imenikih, bo vseeno v glavnem popis hiš, v katerih je mogoče prebivati.

Častnik Zavezniške vojaške uprave je izjavil dopisniku, da se prihrani vsem stanodajalcem in najemnikom nepotrebne neugodnosti in odvzetja. Stanovanjsko vprašanje je v resnici zelo resno in tako so v teku ukrepi, s katerimi ga bomo rešili. Vsako nakazilo stanovanjskega urada, ki se bo izkazalo kot protipostavno, bodo takoj razveljavili in bodo stvar predložili v obravnavo sodišču.

Soditi samo na videz, je pojasnil častnik v Trstu, ni samo brez smisla, ampak kaže to tudi popolno nerazumevanje ljudi. Toda dejstvo je, da je pritok ljudi ogromen in da je v nekaterih hišah po 10 oseb v eni sami sobi. Pritok ljudstva v Trst se je pričel že pred 15 leti, ko so fašistični zakoni preprečili zasebno pobudo v industriji in so dali prednost podnajemništvu.

Ob bombardiranju velikih in majhnih mest v Italiji so se mnogi Italijani preselili v Trst, ki je bil dolgo časa najmanj bombardirano mesto v Evropi. V Trst so prihajali tudi begunci iz Istre. Potem je bil Trst bombardiran in število stanovanj je bilo v primeri z dotokom ljudstva premajhno.

Z nemško vojaško zasedbo in nato s prihodom zavezniških sil pa je postalo to vprašanje še bolj resno. Pričela so se že dela za obnovitev poškodovanih hiš — je dejal častnik — toda s tem ne bo nikakor zadoščeno številnim potrebam.

Izvedba nadzorstva in obvezna vselitev oseb, bi bo izvedena, pa bo vsekakor ugodna za večino meščanov. Te nove odredbe, ki jih je zahtevalo to vprašanje, pa bodo pokazale, kje in v kakšnem obsegu je treba izvesti načrte za obnovo.

PREHRANA

Testenine. V torek bodo začeli razdeljevati potrošnikom 1 skupine po 1 kg testenin. Razdeljevanje bodo zaključili 17. t. m. Cena testeninam je določena 21.50 lir za kg.

Za bolnike. Za drugo polovico tekočega meseca lahko bolniki, ki imajo pravico do mesa, namesto tega nabavijo po skatlo konzerviranih rib (425 gr). Cena škatli je določena 22.80 lir.

GORICA

Seja Pokrajinskega sveta

Pokrajinski svet za gorisko pokrajino se je sestal k redni seji v soboto in je pretresal naslednja vprašanja:

Občina Kopriva pri Krminu je prosila za prilagoditev tarif delavcev današnjemu položaju; nadalje so razpravljali o enotnih uradnih urah v uradih; o vprašanju kurjave je predsednik področja izjavil, da je vprašanje v teku in čaka končne odločbe; na koncu seje pa so razpravljali, v kolikor se tiče Pokrajinskega sveta, o podelitvi pravice javnosti institutu «Duca d'Aosta» v Gradiški.

Goriškim srednješolcem

Slovenski srednješolci, ki so se vpisali na slovenske srednje šole v Gorici, a niso predložili predpisane prošnje na kolekovanem papirju ter krstnega lista in zadnjega šolskega spričevala, naj store to takoj, vsekakor pa najkasneje do 15. t. m., v tajništvu gimnazije in učiteljišča, v I. nadstropju Solskega doma v ulici Croce štev. 3.

Tajništvo je odprto vsak dan od 9. do 12. ure. Sprejemajo tudi prošnje dijakov, ki se še niso vpisali, ter prošnje za prestop z ene šole na drugo in za polaganje tozadevnih izpitov.

Določbe o vpisnimi in šolnini ter o oprostitvi plačil so razvidne z razglasne deske v veži šolskega poslopja.

Igrače za otroke v otroškem vrtcu v Bovcu

Po poročilih stotnika J. P. Beatta, častnika za civilne zadeve v Bovcu, so izročili vodji otroškega vrtca v Bovcu 2000 lir. S tem denarjem bodo nabavili primerno čtivo in igrače za otroke, ki jih je v vrtcu okoli 40 v starosti 5 let. Informacijski zavezniški urad v Gorici sporoča, da bodo od časa do časa dobile pomoč tudi druge občine za iste namene.

Izdajanje osebnih izkaznic

Danes izdajajo v Gorici — pri pristojnem uradu, nameščenem v poslopju trgovske šole, v ulici Roma st. 3 — osebne izkaznice s priimkom z začetno črko R, Jutri v torek 13 novembra bodo izdajali osebne izkaznice osebam s priimkom z začetnimi črkami od SA do SI. Urad uraduje od 9. do 17.30 ure.

Pevmški most izročen prometu

V soboto proti 11. uri dopoldne so brez formalnosti izročili prometu pevmski most za uporabo pešcem, kolesarjem in lahkim vozilom.

Novi most je popolnoma železen in spaja oba bregova Soče v enem loku brez podpornih stebrov.

Nesreča. V soboto so pripeljali v bolnišnico usmiljenih bratov težko poškodovanega 67-letnega poljedelca Rafaela Mrevljeta iz Brji pri Rihenberku. Ko se je vračal s polja domov na vozu, je padel z njega na trdo cesto in si poškodoval lobanjo. Njegovo stanje je resno.

ZDRAVSTVO

Letošnji Nobelov nagrajenec, dr. Ernest Chain, je izjavil, da so iznajditelji penicilina imeli veliko moralno zadovoljstvo, ko so gledali uspeh svoje iznajdbe. Nihče pa ni od nas, je rekel, zaslužil ničesar, četudi so podjetja, ki so penicilin proizvajala, zaslužila verjetno več kot dvajset milijonov dolarjev. Mislim, da bi morala vlada uvesti monopol na proizvodnjo penicilina, da bi preprečila takšne dobičke.

V Taranto je prispel angleški strokovnjak za boj proti bubonski kugi, profesor Gracys. Po pregledu dosedanjih ukrepov je pohvalil italijanske zdravnike in jim razložil ukrepe, ki so jih Angleži uporabljali proti razširjenju te strašne bolezni. Glavne raznašalke kuge so podgane, ki jih je treba predvsem pokončati. Angleži so v ta namen uporabljali strupe in pasti. V zadnjih 18 mesecih so v Angliji pokončali 8 milijonov podgan. Načelnik nadzorstvenega urada za epidemije pri evropskem uradu organizacije UNRRA, dr. Awart, je izjavil, da so v Italiji zaenkrat epidemijo zatrli. To je posledica tesnega sodelovanja med italijanskimi zdravstvenimi zavodi, ustanovo UNRRA in angleškimi vojaškimi oblastmi. Poslali so v Taranto tri tone praška «DDT» za pokončevanje mrčesa in primerno količino cepiva proti kugi.

Ameriški minister za poljedelstvo javlja, da 13 tovarn proizvaja v Združenih državah in Kanadi mesečno 200 milijard enot penicilina, ki zadostujejo za zdravljenje 250.000 težkih bolezenskih primerov mesečno.

RADIO

Ponedeljek, 12. novembra

16 prenos iz Vidma; 18.30 obvestila svojcem; 19 partizanske pesmi (slov.) - glas ZVU (slov.); 19.30 duet Poluzzi-Micol; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 glasba za delavce: pesmi iz filmov; 21 razne deklamacije; 21.10 prenos iz Vidma; 22 serenade; 22.30 plesna glasba; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini; 23.20 oddaja za bivše internirance (slov.).

Rešitev sobotne križanke št. 16

Vodoravno: 1. arhipelag; 2. enota; 3. tarok; 4. ete, okr. (okrajni); 5. RUR, trg; 6. ora, ate; 7. car; 8. malik; 9. tri, Ido; 10. rakev; 11. rja, Ind.

Navpično: 1. amperometer; 2. tur; 3. Hetera, mira; 4. Ina; 5. Portugalska; 6. eto, rl; 7. lakota, kivi; 8. krt; 9. George Lloyd.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

MALI OGLASI

HRVATSKE KNJIGE in zemljevid za Slovensko Primorje in Trst ima na zalogi znana knjigarna Stoka v Trstu, ulica Milano 37. 43588 M

KLAVIR v dobrem stanju prodam S. Lazzaro, št. 3 - Jessipova. 43668 NN

CARLOS P. ROMULO 13.

PADEC FILIPINOV

V času odmora, ko so nas Japonci pustili nemotene na naši čeri za dva dni, je general MacArthur predlagal, da bi predsednik Quezon prenočil na prostem pod drevesi, da ne bi spal v slabo zračenem predoru pod zemljo, ker se je njegovo zdravje stalno slabšalo. Pozvali so me, naj se pridružim skupini, ki bo spremljala predsednika. Postavili smo svoje naslanjače v vrsto pred izhodom iz predora.

Toda niti tam nismo mogli mirno spati. Regljanje strojnic ni dalo miru na Bataanu. Prameni žarometov so iskali nekaj na vrhu Corregidorja. Takšni odmori med zračnimi napadi — tišina in pričakovanje — so bili težji kot sami zračni napadi.

Predsednikova postelja je stala v moji bližini. Slišal sem kako ga je napadal kašelj v kratkih presledkih. Vedel sem, da je bil: general Veldes, njegov zdravnik in obenem načelnik njegovega glavnega stana, zelo zaskrbljen zaradi predsednikovega zdravja. Zatohla in slabo zračena votlina ni bil primeren prostor za jetičnega človeka.

Ne spominjam se več kako, toda na nekakšen način sva začela pogovor. Začel sem opisovati vse politične boje, ki sva jih bojevala skupaj ramo ob rami. Kot pomožni urednik Quezonovega časnika «Državljan», prvega angleško tiskanega filipinskega tednika na Filipinih, sem se bojeval za Quezonova načela o skupnem vodstvu državnih poslov v nasprotju do zastarelega osebnega vodstva poedinca. Ko se je zapletel v spor z guvernerjem Woodom, sem ga odločno podpiral kot glavni urednik lista «Manila Herald». Ko je prišlo do spora zaradi zakona o striženju las, ki je stavil na kocko vprašanje političnega vodstva predsednika Quezona na Filipinih, sem spet močno podpiral njegovo stališče v svojem vedno bolj številnem časopisju. Ko se je končno sklenil udeležiti predsedniških volitev v filipinski zvezi, pri čemer mu je stal nasproti kot tekmec general Aguinaldo, so moji časopisi stali trdno na njegovi strani.

V temni noči so oživeli pred mojimi očmi vsi ti trdi boji.

«Zdaj pa, «sem rekel», smo zopet v boju na strmih obalah otočka Corregidorja».

Predsednika Quezona je spet stresal napad kašlja. Ko je prišel do sape, je spregovoril z glasom, ki je bil odločen in trd kot vedno:

«Čudno, kajneda, prijatelj? Toda tudi tukaj bomo zmagali».

V tem trenotku se je nebo nad nami odprlo s strašnim treskom; nekaj sekund pozneje se je ves hrib tresel pod strašno točo krogel. Telefon je nervozno zvonil v koči. Kajti MacArthur je bil enkrat razburjen. «Spravite predsednika takoj nazaj v predor, ali ste slišali?»

Sluga Nieto je orjak. Vzel je predsednika v roke s posteljnino in vsem, kar mu je prišlo pod roke, ga dvignil in odnesel po stopnicah na cesto, kjer je čakal avtomobil. Nihče od nas ni spal. MacArthurjeva dobra volja, da bi omogočil predsedniku prijetno noč na prostem, je več škodila kot koristila.

Ostal sem v posteji. Krogle so že padale, toda z veliko požrtvovalnostjo se mi je posrečilo zaspati. Prebudil sem se in videl rumeno svetlobo svetilke, ki je padala na prazno posteljo predsednika Quezona. Japonci so še dalje obstreljevali našo čer iz svojih topniških položajev pri Caviti.

«Ugasni luči!» sem zakričal, ker sem hotel še dalje spati.

«Ali je predsednik odšel?»

Bil je general MacArthur, v sami spalni obleki, ki se je prišel prepričat, ali je predsednik na varnem.

• • •

Quezon je poslal po kapitana Lina Conojeroja, ki je imel majhen parnik za medotoško plovbo, Legazpi, ki je ležal v majhnem zalivu na Corregidoru. Quezon je vprašal kapitana, če bi bil pripravljen tvegati svoje življenje in življenja svoje posadke s tem, da bi zlomili japonsko zaporo okoli otoka. Ponudba denarja kot nagrade ni prišla v poštev.

«Storili bomo to ,da pomagamo našim vojakom», je rekel kapitan.

Parnik Legazpi je zapustil otok Corredigor pod zaščito temne noči. Mi smo ga spremljali z našimi molitvami. Njegov uspeh je pomenil mnogo več, kot samo dobavo našim vojakom. Če bo uspel priti skozi japonske straže, bo to pomenilo, da tudi pomoč lahko pride do nas!

Na krovu parnika je bil še kapitanov namestnik, ki bi moral prevzeti poveljstvo nad ladjo, če bi se kapitanu kar koli zgodilo. Tudi major Lorenzo Santamaria je bil na ladji. Šel je prostovoljno na to nevarno vožnjo. Noč pred odhodom je napisal svojo oporoko in jo pustil pri meni.

Se vedno jo imam pri sebi.

Polkovnik Manuel Roxas je dobil vsa potrebna navodila od predsednika. Stopil je v zvezo po dogovorjenem ključu z guvernerji na otoku Visayanu in jim sporočil, da se bo parnik Legazpi poskusil prebiti skozi japonsko zaporo in prinesti živež na otok Corregidor. Roxes je zahteval od teh pokrajin, naj dajo kar koli imajo, da bi pomagali stradajoči vojski, ki je obkoljena na otoku Corregidor in na Bataanskem polotoku.

Po enem tednu je v temni noči parnik spet pristal na Corregidorju. Prebil se je dvakrat skozi sovražno zaporo, mimo nevarnih podmornic, ki so prežale pod morjem, pred čuječimi očmi japonskih detalcev in se izmuznil japonskim rušilcem, ki so prežali v manilskem zalivu.

Toda Japonci so morali izsleditи mali parnik, zakaj čim je začel iztovarjati v pristanišču, so se oglasile topniške baterije v Caviti ter odločno in točno obstreljevale mesto, kjer je stal. Pripeljal je 14.500 vreč riža, jajc in kokoši, za ranjence pa sladkor in mleko.

Prihodnji dan sta zgodaj zjutraj prišla oba kapitana v postranski hodnik glavnega stana, da bi poročala o svojem uspehu. Imela sta vdrte oči, bila sta neobrita, to korakala sta kot dva admirala.

Ko sem jih izpraševal, je vstal general MacArthur. Veličastno je pozdravil.

«Oba bom odlikoval», jima rekel.

Nekaj tednov smo bili mi lačni na Bataanu in Corregidorju.

V glavnem stanu smo zbirali ostanke starega sira, nekaj sladkorja, nekaj škatel sardin najrazličnejših vrst, katere bi zavrgli ob drugih prilikah. Kakšno nenavadno važnost lahko dobi pet suhih rib ali pol tucata suhih fig v življenju človeka! Če imam to, se lahko povabim generala na kosilo. Celo sam se lahko povabim kot gost na pojedino. *(Nad. prih.)*